

PROJE BİLGİ NOTU

İSTANBUL PROTOKOLÜ HAKKINDA EĞİTİM PROGRAMI:

Adli Tıp Uzmanı Olmayan Hekimlerin, Hâkim ve Savcıların Bilgi Seviyelerinin Artırılması (TR 05 01.03)

TRAINING PROGRAMME ON THE ISTANBUL PROTOCOL:

Enhancing the Knowledge Level of Non-Forensic Expert Physicians, Judges and Prosecutors

1. GİRİŞ

1.1. İstanbul Protokolü

İstanbul Protokolü, herhangi bir işkence iddiası olduğunda izlenmesi gereken hukukî ve tıbbî prosedürleri anlatan ve Birleşmiş Milletler tarafından önerilen bir kılavuz olup tam adı “*İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu*”dur. (*The Manual on Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*). Türkiye’den bilimadamlarının ve Türk Tabipleri Birliği gibi meslek ve sivil toplum örgütlerinin de önemli katkılarıyla üç yıllık uluslararası çalışma sonucu oluşturulan taslağa Birleşmiş Milletler yetkili organlarına sunmak üzere son biçimini vermeyi amaçlayan ve 5-7 Mart 1999 tarihlerinde yaklaşık 50 bilim adamının katılımı ile gerçekleştirilen üç günlük bilimsel çalışma grubu toplantısının İstanbul’da yapılması nedeniyle bu uzun isimli el kılavuzu kısaca “İstanbul Protokolü” adıyla anılmaktadır.

1.2. İstanbul Protokolü Hakkında Eğitim Programı

Avrupa Birliği’ne Katılım Öncesi Mali Yardımın 2005 Yılı Programı kapsamında Avrupa Birliği Komisyonu ile Ülkemiz arasında 17.04.2006 tarihinde imzalanan ve 2006/11183 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanarak 17.11.2006 tarihli ve 26349 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Topluluk Programlarına ve Ajanslarına Katılım Projesine İlişkin Finansman Anlaşması’nda yer alan İstanbul Protokolü Hakkında Eğitim Programı, yaklaşık iki yıllık hazırlık çalışmasından sonra Aralık 2007 itibarıyla uygulamaya konulan ve büyük kısmı AB finansmanı ile gerçekleştirilecek bir projedir.

Projenin esas sahibi Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu (ATK) olup, Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı faydalancı kurumlarıdır. Projenin uygulayıcısı Türk Tabipleri Birliği (TTB) ve konsorsiyum ortağı International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT) olacaktır. Proje hakkında aşağıda ayrıntılı bilgi verilmektedir.

2. PROJE BİLGİLERİ (Proje Fişinden Özetlenerek)

2.1. **Sektör** : Siyasi kriterler

2.2. **Süresi** : 2 yıl

2.3. **Projenin amacı**

Adli tıp uzmanı olmayan hekimlerin işkence görmüş olması muhtemel kişileri usulüne uygun muayene edebilmeleri ve keza savcı ve hâkimlerin işkence vakalarını koğuşturma ve değerlendirme yeteneklerini geliştirmeleri için İstanbul Protokolü konusunda eğitimleri yoluyla, işkence iddialarındaki tıbbî muayene ve adli işlemlerde değerlendirme süreçlerinin etkinliğinin artırılması.

2.4. Beklenen sonuçlar

- İşkence iddialarında yapılan tıbbî değerlendirmelerde/muayenelerde İstanbul Protokolünün uygulanması
- İşkence iddialarına ait tıbbî raporların savcı ve hâkimler tarafından değerlendirilmesinde İstanbul Protokolünün uygulanması
- Tıbbî muayene ve adli değerlendirilmede İstanbul Protokolüne uygun yeni rehber, yöntem ve hizmetlerin kabul edilmesi
- Tıbbî muayeneler için izleme mekanizmasının tesis edilmesi
- Adli Tıp Kurumu (ATK), Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı tarafından işkence iddialarının tıbbî muayenesi hakkında bir eğitim stratejisi geliştirilmesi ve uygulanması
- Tıbbî muayene yapılan sağlık kuruluşlarına İstanbul Protokolüne göre gereksinim duyulan dijital fotoğraf makinalarının temin edilmesi

2.5. Faaliyetler

Faaliyetler iki bileşenden oluşmaktadır: *Bileşen 1*) Mevcut durum değerlendirmesi, *Bileşen 2*) Eğitim

Bileşen 1: Mevcut durum değerlendirmesi

- İşkence ve kötü muamele vakalarında uygulanan tıbbî muayene ve adli işlemler konusunda mevcut durum değerlendirmesi (Hizmet sunumu, izleme, çalışma ilişkileri ve ilgili kuruluşlar arasında ilişki ve işbirliği

konularında yasal çerçeve, rehberler ve yöntemler, tıbbi muayenelerde hekimlerce doldurulacak formlar, yapılan kusurlar/i hmaller dâhil)

- Yeni rehberler ve talimatlar üzerinde çalışmak ve geliştirmek üzere ATK, Adalet ve Sağlık Bakanlıkları, polis, jandarma ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında ortak bir çalışma grubunun oluşturulması
- İstanbul protokolüne uygun tıbbî muayene ve tıbbî muayene formları konusunda rehber, talimat ve hizmet usullerinin geliştirilmesi
- Yeni rehber, talimat, hizmet ve tıbbî muayene formlarının kabul edilmesi
- İşkence iddialarında yapılan tıbbî muayenelere yönelik bir izleme mekanizmasının tesisi.

Bileşen 2: Eğitim

- Eğitim ihtiyacının değerlendirilmesi. Hekimlerin, hâkimlerin ve savcılarının eğitim gereksinimleri, İstanbul Protokolü hakkında eğitim verecek uzmanlar tarafından belirlenecektir
- Eğiticilerin eğitimi için uygun eğitim materyali ve metodolojinin geliştirilmesi ile belirlenen gereksinime göre eğitimin yaygınlaştırılması
- Tıp fakülteleri ve Adalet Akademisinin müfredatı ve uygulanacak yöntem dâhil, geleceğe yönelik eğitim stratejilerinin benimsenmesi
- 250 eğiticinin eğitimi: 4000 adlı tıp uzmanı olmayan hekim ile 1000 savcı ve 500 hâkimin eğitimi amacını gerçekleştirmek üzere eğiticiler eğitimi gerekecektir. Faydalancı kurumlar tarafından seçilecek bu eğiticiler, bu alanda ihtisası olan Türk ve yabancı uzmanlar tarafından eğitilecektir.
- Adli tıp uzmanı olmayan 4000 hekimin İstanbul Protokolü konusunda eğitimi
- 1000 savcı ve 500 hâkimin İstanbul Protokolü konusunda eğitimi
- Daha ileri eğitim gereksinimi ve gelecekte yol gösterici olmak üzere verilen eğitimin izlenmesi ve değerlendirilmesi
- Ekipman satın alınması: Hastane ve birinci basamak sağlık kuruluşlarındaki muayene odalarında kullanılmak üzere yüksek kaliteli dijital fotoğraf makinası.

2.6. Proje yönetimi (Kurumsal sorumluluklar)

- Ana faydalancı kurum ve projenin sahibi ATK'dur. Bunun yanında Adalet ve Sağlık Bakanlıkları diğer faydalancı kurumlardır. ATK içinde oluşturulacak proje ekibi, projenin koordinatörü olacaktır.
- Proje, *Türk Tabipleri Birliği* (TTB) ile doğrudan mukavele yoluyla gerçekleştirilecektir. TTB, projeyi uygulamak üzere üye ülkelerin bu konuda uzman kuruluşları ile *konsorsiyum* oluşturacaktır. Bu amaçla yapılan seçimde, *International Rehabilitation Council for Torture Victims* (IRCT) TTB'nin konsorsiyum ortağı olmaya hak kazanmıştır.
- Sözleşme yetkili makamı *Hazine Müsteşarlığı Merkezi Satınalma ve İhale Birimi* (CFCU) olup uygulayıcı daire olarak tüm ihale işlemleri, sözleşme içeriği ve mali yönetim, tüm proje faaliyetlerinin masraflarının karşılanması gibi işlemlerden sorumlu olacaktır. Dairenin Genel Müdürü, Program Yetkili Görevlisi olarak sözleşmeyi imzalayacaktır.
- *Adalet Bakanlığı*, eğitime katılacak hâkim ve savcılarını; keza *Sağlık Bakanlığı*, eğitime katılacak hekimlerin seçimi ve görevlendirilmesinden sorumlu olacaktır.
- ATK, Sağlık ve Adalet Bakanlıklarının temsilcilerinin katılımı ile bir *Eğitim Komitesi* oluşturulacaktır. Eğitim Komitesinin sorumluluğu, yapılan faaliyetlerin izlenmesi olacaktır.
- İlgili kurumların temsilcilerinden oluşturulacak *Yönlendirme Komitesinin* koordinasyon ve işbirliği ATK tarafından sağlanacaktır. Komite 3 ayda bir toplanacaktır.
- Konsorsiyum içinde 8 uzmandan oluşacak bir *Eğitim/Öğretim Komitesi* oluşturulacaktır. Komitenin görevi, eğitim materyallerinin geliştirilmesi ve yeni eğitim modüllerinin tasarımı olacaktır.

2.7. Finansman ve bütçe

Projenin toplam bütçesi 3 milyon € olup, Türk Hükümeti ekipman satın alınmasına 75.000 € veya toplam satınalma bütçesinin %25'i kadar katkıda bulunacaktır.

2.8. Uygulama takvimi

İhale ve sözleşme başlangıcı : 2007 dördüncü çeyreği

Proje faaliyetlerinin başlaması : 2008 birinci çeyreği

Projenin tamamlanması : 2009 dördüncü çeyreği